

RODITELJSKI ODGOJ

Svi ljudi uče i nastoje se osposobiti za razna zanimanja i zadatke koji ih čekaju u budućem radnom životu. Samo jednom, i to vrlo važnom zadatku, većinom pristupaju nepripremljeni. To je roditeljski zadatak i dužnosti u odgoju djece. Novi roditelji pokušavaju svaki na svoj način. Uče se na svojim greškama, ali ponekad prekasno. O odgoju djece ovisi uspjeh, odnosno neuspjeh, njihove djece u kasnijem životu. Od toga će ovisiti zadovoljstvo, odnosno nezadovoljstvo, njihovih roditelja. Zbog neuspjeha u odgoju mnogi roditelji pate i doživljavaju teške stresove u životu koji ostavljaju ponekad teške posljedice na njihovo zdravlje.

Nije samo u pitanju uspjeh djece u životu, te zadovoljstvo ili patnje njihovih roditelja. O odgoju današnje mlade generacije ovisit će budućnost slijedeće generacije, jer će današnja djeca kad odrastu utjecati na razvoj budućeg društva. Današnji roditelji imaju mogućnost da dobrim odgojem pruže svojoj djeci sretan život, da bi oni mogli utjecati na bolju sudbinu ljudskog roda. To će biti najveća nagrada za sve žrtve koje čine danas roditelji za njih.

Utjecaj nasljednog faktora

Hereditarni faktori imaju veliko značenje u razvoju novih generacija. Svako dijete se rađa s različitim genima (nosiocima nasljednih osobina) naslijeđenim od svog oca i majke. Geni njegovih roditelja su rezultat ukrštavanja osobina raznih njihovih pređa koji se povremeno preose na drugu, treću i daljnje generacije. Zato je svako dijete poseban invaliduum s posebnim temperamentom i karakteristikama. Ono nikad nije slika i prilika svojih roditelja kao što bi njihovi roditelji htjeli da bude.

Svako dijete kad se rodi nosi u sebi neke urođene instikte među kojima je egoizam i agresivnost. U povijesti ljudskog roda od najstarijih vremena prevladavaju nasilja, ratovi, porobljavanje, mučenja i iskorištavanje nezaštićenih i neorganiziranih naroda. Ranije su jači narodi tražili svoju sreću i bolje uslove života na štetu drugih naroda. Spomenut će kao primjer da su građani grada Rima stoljećima bili zagospodarili skoro čitavim onda poznatim svijetom i prisili sve te narode da ih slušaju i da im služe. Kasnije su civilizirani bijelci iz Evrope osvojili Ameriku i većim dijelom iskorijenili urođeno stanovništvo. Ti isti bijelci su otimali mlade crnce iz Afrike, doveli ih u Ameriku i prodavali kao roblje. Sve to, kao i mnogi raniji i kasniji događaji, dokazuje koje zna-

ćenje ima urođeni faktor egoizma i agresivnosti u ljudima. Te osobine su ljudima ostale urođene od vremena kad su se naši davni pređi morali boriti u prirodi za opstanak. Ako pokušamo staviti skupa dvije male djevojčice od kojih svaka ima svoju lutku, neće nas ništa iznenaditi ako jače dijete prisvoji lutku slabijeg.

Čovjek je danas ovladao prirodom, osvojio zemlju, more i nebo, leti svemirskim prostranstvom, iskrao se na Mjesec, ali još nije uspio da svlada svoje zle instinkte, egoizam i agresivnost, iako je to najvažniji uslov za reću čovječanstva.

Odgoj, civilizacija, vjera, škola, društveni običaji i zakoni utječu na razvoj karaktera pojedinaca. To su sve faktori koji utječu na modelovanje instinkta i poboljšanje karaktera svakog pojedinca te na razvoj novih generacija.

Od vanjskih faktora veliki je utjecaj imala industrijska revolucija na razvoj osobina pojedinaca novih generacija, tehnički progres, urbanizacija i materijalističko shvaćanje.

Ovo posljednje često utječe na štetu moralnih i psihičkih vrijednosti te na promjenu tradicionalne obitelji koja je živjela na okupu poštivajući starije generacije. U novije doba djeca kad odrastu napuštaju roditelje i starije generacije, sele iz sela u grad i stvaraju novu obitelj slično kao što ptice kad odrastu napuštaju roditeljsko gnijezdo i stvaraju svoje novo gnijezdo. Sukobljuju se interesi nove i stare generacije, a posljedice su česte pojave nerazumijevanja, udaljavanja i razdora.

Roditelji se moraju pomiriti s tim da njihova djeca neće biti njihova kopija i da neće uvijek postupiti onako kako bi oni željeli. Oni većinom biraju sami svoj put. Glavno je da su im roditelji usadili dobre osnovne principe i moralne osobine.

Zadatak roditelja u odgoju djece

Roditelji daju život svojoj djeci, hrane ih, čuvaju, odgajaju, pružaju im ljubav i sve životne radosti i brinu se za njih dokle god se ne osamostale. Ništa ne može nadomjestiti roditeljsku ljubav. To djeca osjećaju, ali nisu svjesna toga dokle god ne izgube majku ili oca. Gubitkom roditelja ugrožena je njihova budućnost.

U odgoju djece najveću ulogu igraju roditelji, zatim škola i društvo.

Zadatak roditelja je da othrane svoje dijete, da ga čuvaju od bolesti i drugih opasnosti, da moderiraju urođene instinkte egoizma i agresivnosti, da mu usade principe dobrote, poštenja, radne aktivnosti, da kad odraste postane samostalna i odgovorna jedinka koja će u životu uspjeti i naći sreću i zadovoljstvo. Te osobine bi djeca kasnije trebala prenositi na svoju djecu, po mogućnosti u još savršenijoj formi.

Odgovornost u odgoju imaju oba roditelja, ali najveći je zadatak majke koja je najviše u kontaktu s djetetom. Zato majku nitko ne može nadomjestiti. Za dijete je potrebno da se majka bavi s njim, osobito u ranom djetinjstvu. Trebamo imati na umu da od sjemena koje posijemo ovisi kakve ćemo plodove brati.

Nema uzvišenijeg zadatka od majčinske dužnosti. Priroda je u cilju samoodržavanja usadila svakoj majci instinkt da voli svoje dijete, koje je ona u svojem utrobi othranila i s bolovima rodila. Majka djetetu iskazuje svoju ljubav stalnom brigom oko njegove prehrane, zaštite i odgoja dok ne stekne svoju samostalnost. Dijete tu ljubav mora stalno osjećati. Novorođenče je kao materijal od kojega kipar (u ovom slučaju majka) hoće izraditi i modelirati djelo kakvo ona želi. U prvom redu treba da mu suzbije urođene nepoželjne instinkte.

Majka treba nastojati proučavati svoje dijete uvijek na lijepi način, učiti ga da razlikuje dobro od zla, pravedno od nepravednog i što smije a što ne smije raditi. Kad uradi nešto dobro, treba ga pohvaliti, a za nevaljalo ukoriti i tražiti da to više ne smije uraditi. Ako ponovno uradi ono što ne bi smjelo (katkad to čini da bi iskušalo čvrstinu volje roditelja), treba ga energičnije ukoriti i nastojati nametnuti mu svoj autoritet na lijepi način strpljivo bez kažnjavanja i bez batina. Ako to nikako ne uspijeva, onda dolazi u obzir kažnjavanje. Važno je da roditelj ima strpljenja i da pokuša razne načine dok ne uspije da ga dijete poslušava. Ne smije se prepustiti naglim odlukama koje su posljedice nervoze i neraspoloženja. Nagli nekontrolirani postupak i ponekad nezasluženo kažnjavanje, izaziva reakciju u djetetu i djeluje ponekad negativno odgojna.

Majka treba naći dovoljno vremena da se bavi s djetetom, osobito u njegovim prvim godinama života. To mora raditi s ljubavlju i strpljenjem. Važno je da disciplinira i ispravlja dijete od najranijeg djetinjstva jer je disciplina osnov za uspjeh u odgoju. Ne smije se prepustiti vjerovanju da će ono u čemu ona sad ne uspije, postići kad dijete bude veće i razumnije. Ono što smo prepustili u njegovom djetinjstvu, teško ćemo uspjeti korigirati u kasnijoj dobi. Dijete to smatra kao stečeno pravo. Zbog toga je potrebno strpljenje i upornost te miran postupak bez uzbuđenja i nervoze, bez grubosti, vikanja, ružnih riječi i psovki. Zapamtite da dijete imitira roditelje. Oni mu služe kao uzori. Ako mu kažete grube riječi ili psovke, upit će ih kao majčino mlijeko. Zato se ne smijete čuditi ako u kasnijem životu u njegovom karakteru prevladaju grubosti.

Glavno je suzbijati dječje agresivne i egoističke instinkte te usaditi osjećaj dužnosti i potrebu da poslušava roditelje. To uvijek nastojimo postići na lijepi način. (»Lijepa riječ otvara i gvozdena vrata«). Ljubav podstiče stvaranje ljubavi, a grubost je uništava. Ako zatreba, dolazi u obzir upozoravanje, odlučnost, strogost pa i kažnjavanje.

Veliko edukativno značenje imaju razne dječje priče koje podstiču interes i dječju fantaziju. Za djecu čiji roditelji imaju slabiju govornu

kulturu korisno je čitanje dječjih priča jer se na taj način pored spomenutoga uče djeca pravilnom govoru.

Razne dječje igre korisno djeluju na fizički i duševni razvoj. Igračke, osim što služe kao zabava, podstiču dječju fantaziju. Prema dječjoj dobi treba birati prikladne igračke. Za manju djecu dolaze u obzir lutke i životinje napravljene od gume ili plastike. Za odrasliju djecu kupuju se kućice, automobili, željeznice, lađe, lopte, tricikl, konj za ljuljanje, kocke, materijal za izgradnju kuća i slično što podstiče djecu na razne kreativnosti i na razmišljanje. Igranje s loptom, ljuljaška, igra na hvatalo i sakrivanje osim zabave korisno djeluju na fizički razvoj.

Nije preporučljivo da se djeci daju kao igračke dječji revolveri, puške, strelice i slično. Osim što mogu sebe i druge povrijediti, one podstiču instinkt ubijanja. Niti je dobro da se igraju na lopove. Sve to još uz pomoć kriminalističkih filmova podstiče eventualne prikrivene sklonosti djeteta na kriminalne aktivnosti. Da se nauči na oružje, imat će vremena kad odraste. Treba koristiti igre i igračke koje oplemenjuju, djeluju odgojno i kreativno, a ne one koje podstiču pritajenu agresivnost.

Svakako odrasliju djecu treba naučiti kako će se snalaziti i zaštititi ako dođu u opasne situacije. Primarno je da takve situacije izbjegavaju birajući dobre vršnjake s kojima će se igrati i družiti.

Dijete treba učiti da voli svoga bližnjega i da nikome ne čini zla. Ako je netko zločest, ne treba se s njime družiti. Treba da samo procijeni i da izbjegava opasne situacije.

Dijete treba u toku djetinjstva mnogo naučiti da bi postalo zrelo i samostalno biće i dobar član obitelji. Treba da bude pošteno i da ne laže. Ali, ako dijete primijeti da se njegovi roditelji ne pridržavaju tih principa, onda od same pouke neće biti koristi. Zbog toga i roditelji ne smiju raditi suprotno od onoga kako oni poučavaju svoje dijete. Dijete često pokušava da se odbrani od prigovora ili kazne pomoću laži. To treba energično suzbijati tako da uvidi da će se prema njemu blaže postupiti ako reče istinu i prizna neki nepravilni postupak, nego ako ustanovimo da je slagalo.

Također treba se energično boriti protiv toga da bez dozvole pri svoji nešto tuđe, jer je to prvi korak da u životu postane nepošteno i kradljivac.

Ne smijemo ga naviknuti niti da sve dobije što zaželi. Treba da zasluži danove i da vodi računa o roditeljskim mogućnostima, da ne poželi tuđe i ono što je nemoguće. Treba da se prilagodi prilikama i mogućnostima te suzbija zavist.

Naučiti ga da voli i poštuje svoje roditelje, braću i sestre, djeda i baku te ostalu rodbinu. Treba da nauči kako se pravilno ophoditi prema njima, osobito prema starijim osobama, da im pomogne kad zatreba. U djetinjstvu mu treba usaditi ljubav prema obitelji, prema svom mjestu i domovini. Treba da poštuje zakone i društvena pravila i da se nauči prilagoditi se prilikama.

Učimo ga da je na prvom mjestu dužnost pa tek onda zabava.

Kad djeca malo odrastu važno je rješavati postojeće probleme međusobnom diskusijom ukazujući im na dobre primjere i pohvalivši sve dobre aktivnosti. Treba analizirati svaki nastali nesporazum i nastojati da dijete samo donese zaključak da li je pravilno postupilo. Izbjegavati iznošenje njegovih nepodopština pred drugima i ne nazivati ga pogrđnim riječima kao: budala, glupan i slično.

Paziti da se ne druži s nevaljalim vršnjacima koji ga kvare i podstiču na nepravilne aktivnosti i koji imaju loš utjecaj na njegov odgoj.

Dijete treba naučiti da zavoli rad. Rad je potreban svakom čovjeku da bi uspio u životu. Svaki pošten rad je dobar i može donijeti životnu sreću, koju čovjek treba zaraditi. Nije sva sreća u novcu. Mnoge se osobe koje žive u izobilju ne osjećaju sretne. Bogatstvo nije glavni uslov za sreću.

Roditelji trebaju nastojati otkriti skrivene sposobnosti i naklonosti djeteta, poduprijeti svaku njegovu korisnu aktivnost, pohvaliti je i stvoriti kod njega radno oduševljenje. Roditelji koji sami izbjegavaju svoje radne dužnosti svojim lošim primjerom mogu štetno djelovati na budućnost djeteta, jer će tada dijete u budućnosti više voljeti nered i zabavu. Izbjegavat će rad od čega ovisi njegov životni uspjeh, prestiž i sreća. Nerad uostalom smanjuje tjelesne i psihičke sposobnosti i skraćuje život. Zato je u tom pogledu vrlo važan primjer radne aktivnosti, osobito od strane oca.

Treba se znati prilagoditi prilikama i imati sposobnost samoodricanja da bi našli sreću i zadovoljstvo. Čovjek treba tražiti zadovoljstvo u radnoj kreativnosti. Sreću nalazimo u tome što smo živi i zdravi bez defektnost, siti i zaštićeni u obitelji u kojoj vlada mir i harmonija.

Treba znati čekati i kroz to vrijeme spremati se i osposobiti za neko zanimanje koje će omogućiti samostalan život. U tome će im pomoći škola i učenje koje treba smatrati kao glavnu obavezu prema sebi i svojim roditeljima koji žele da im se dijete osamostali i uspije u životu. Roditelji će nastojati da mu sami pomognu u učenju ukoliko su osposobljeni. Nastojat će ga naučiti pisati i čitati prije nego počne pohađati školu. Učenje će mu tada biti olakšano.

U slučaju neuspjeha u školi trebaju roditelji skupa s nastavnikom pronaći uzrok i pomoći djetetu. Treba nastojati da dijete zavoli školu i učenje te da se bori za što bolji uspjeh ukazujući mu da sposobniji postižu bolje uspjehe u životu. Treba znati slušati dijete i podsticati ga da priča o svakodnevnim događajima osobito u školi. Mnogi roditelji savjetuju djeci zanimanje koje je rentabilno bez obzira na njegove sposobnosti. Ipak je najbolje da dijete izabere zanimanje prema svojim naklonostima.

Zadatak roditelja je da nauče djecu da imaju osjećaj odgovornosti, discipline, reda, radne aktivnosti, da postanu dobri i korisni članovi obitelji i društva, da vole svoju domovinu, da se prilagode i povremenim

teškoćama, da budu zahvalna svom narodu za sve što ona uživaju danas zahvaljujući radu i žrtvama svojih predšasnika te da se trude da ona polazeći od onoga što danas imamo nastoje izgraditi još bolje uslove za sebe i buduće generacije.

Roditelji trebaju svojoj djeci usaditi optimističko uvjerenje.

Greške roditelja

Mnogo puta su roditelji krivi za neuspjeh u odgoju. Ne postoji savršen roditelj. Roditelji odgajaju djecu prema naslijeđenoj tradiciji i prema svom saznanju koje je katkad nedovoljno. Trebaju znati uočiti svoje pogreške i ispraviti ih.

U prvom redu ne smiju biti predobri i suviše popustljivi prema dječjem traženju. Ne smiju im dati previše slobode. Roditelji koji se pokažu slabići neće uspjeti pravilno odgojiti dijete. Pogotovo ne smiju dozvoliti da rade sve što hoće iz razloga da time ne bi izgubili ljubav i privrženost djece. Nikada ne treba dijete potkupiti nekom nagradom da bi učinilo ono što inače mora učiniti. Ne smiju dozvoliti da dijete bude drsko, da viče, razbija i digne ruke na roditelja. Dijete treba naučiti da sluša roditelja i da ga poštuje. Roditelji se trebaju držati čvrstih i pravilnih odgojnih principa.

Važno je u slučaju da je dijete nešto skrivilo i kad mu jedan roditelj prigovora ili ga kažnjava za to, da ga drugi roditelj u takvim slučajevima ne uzima u zaštitu, jer ga time kvari. Ukoliko se drugi roditelj u sebi s tim ne slaže, o tome će roditelji kasnije nasamo raspraviti i zauzeti ubuduće kompromisni stav. Dijete ne smije osjetiti neslogu roditelja.

Za uspješan odgoj vrlo je važan dobar odnos između majke i oca, njihova međusobna ljubav, sloga i razumijevanje. Treba da vlada harmonija u obiteljskom životu. Djeca trebaju osjetiti obitelj kao toplo gnijezdo i luku mira. Nesloga među roditeljima, svađe, preljub, rastava, alkoholizam i slično ima razorno djelovanje na psihu djeteta i na odgoj.

Pogotovo roditelj mora izbjegavati ogovaranje drugoga odsutnog roditelja i bacanje krivice za sve što ne valja na njega da bi pridobio naklonost djece. Dijete tada gubi ljubav i poštovanje prema roditelju, a ponekad i prema obojici.

Rastava roditelja najteže pogađa djecu. Zato roditelji koji imaju djecu trebaju dobro razmisliti i pokušati sve da izbjegnu rastavu.

Loši međuljudski odnosi u obitelji utječu štetno i na učenje djece, na njihove odnose u školi i u društvu.

Alkoholizam roditelja osobito štetno djeluje na odgoj. Osim što je loš primjer, ponizuje djecu i ulijeva im strah i osjećaj nesigurnosti u obitelji. Na neku djecu nesloga i svađe u obitelji mogu utjecati razorno na njihovu psihu i da izgube ljubav i poštovanje prema roditeljima.

Može ih navesti na bježanje iz kuće i na samoubijstvo. Djeca u takvim slučajevima optužuju roditelje za svoj neuspjeh u životu.

Pomoć bake i djeda u odgoju unučadi

U današnje doba kad su obično oba roditelja zaposlena, njima ostaje malo vremena da se bave s djecom, pa su djeca često u takvim slučajevima prepuštena sama sebi ili utjecaju ulice. U takvim slučajevima je vrlo dragocjena pomoć bake i djeda u odgoju i brizi oko djece. To tim više, što majku poslije službe čekaju kuharski i domaćinski poslovi pa joj premalo vremena ostaje za odgoj djece. Djed i baka obično imaju više slobodnog vremena i strpljenja, vole svoju unučad i osjećaju se korisnim ako se zatraži njihova pomoć da se brinu oko unučadi. Njihova aktivnost je vrlo korisna, tim više što imaju više iskustva u odgoju svoje djece. Unučad redovno cijeni djedovsku brigu i ljubav, koju najčešće i uzvraćaju. Djed i baka moraju paziti dobro da u slučaju prigovora djeci od strane roditelja za neku njihovu nepodopštinu ne uzimaju u zaštitu svoje unuke. Djedovi se moraju pomiriti s tim da su se od njihovih vremena prilike promijenile. Moralne vrijednosti su ipak ostale iste. Oni mogu unučadi prikazati žrtve koje roditelji čine za svoju djecu koje oni trebaju znati cijiniti, iako im ne mogu nikad potpuno uzvratiti. Prilikom će imati kad njihovi roditelji obole, ostare i obnemoćaju. Trebaju podstaknuti osjećaj zahvalnosti prema svojim roditeljima.

Omladinsko doba

Zahvaljujući općem progresu, način života je u zadnje doba jako poboljšan tako da djeca i omladina danas uživaju mnogo više udobnosti i blagodati negoli su njihovi roditelji svojevremeno imali. Te udobnosti su rezultat rada obično oca i majke. Međutim progres ponekad štetno djeluje na omladinu u doba puberteta.

Djeca u novije doba ranije doživljavaju pubertet (spolnu zrelost) nego njihovi pređi. Brže se razvijaju fizički i psihički, ali kasnije počinju s radom i s privređivanjem pa su zato kasnije sposobna za samostalan život. U pubertetu pod utjecajem hormona razvijaju se spolni organi i seksualni instinkt. U to doba se i omladinci mijenjaju i psihički.

Omladinsko doba je kritično doba. Mnogi omladinci postaju osjetljiviji, imaju ponekad konfuzne ideje, postaju egocentrični, žele se emancipirati i postati čim prije neovisni, iako nemaju za to uvjete. Ponekad kritiziraju i potcjenjuju svoje roditelje. Žele pretjeranu slobodu i utjecati na događaje. Često potpadaju pod utjecaj negativnih elemenata koji im imponiraju pa imitiraju loše uzore. Ne slušaju roditeljske savjete i nastoje se osloboditi roditeljskog nadzora. Izbjegavaju dužnosti i rad. Žele samo da se zabavljaju i da uživaju. U želji za uzbudjenjima rano se odaju porocima, alkoholu i pušenju, a ponekad traže i drogu. Da bi

si omogućili lagodan život, neki pribjegavaju kriminalnim aktivnostima osobito ako potpadnu pod utjecaj lošeg društva. Na to imaju utjecaj i kriminalistički filmovi. U današnje materijalističko doba oni su obuzeti željom za novcem, seksom i zabavom. Oni preživljavaju krizu između seksualnog instinkta i moralnih pravila. Smatraju da im zastarjeli nazovi sputavaju njihovu slobodu pak se bore protiv toga.

Pretjerana seksualna sloboda ugrožava osobito djevojke u pubertetsko doba. Pod utjecajem seksualnog instinkta, želje za užitkom i napastovanju od strane omladinaca one često prerano počinju seksualni život, odaju se slobodnoj ljubavi, a poneke i prostituciji.

Prerano seksualno iskustvo može upropastiti djevojku, može je dovesti do neželjene vanbračne trudnoće. Takva prerana trudnoća ostavlja ponekad doživotne traume i teške posljedice za omladinku koja još nema uslova za bračni život a niti da bude majka.

Osnov današnjeg društva je obitelj koja se zasniva na bračnom životu. I pored modernizacije društva većina žigose napuštenu djevojku s vanbračnim djetetom. Nesretna je majka — omladinka koja se još nije dovoljno razvila niti stvorila uslove za samostalan život, a kasnije i njezino vanbračno dijete. Majka gubi dostojanstvo u društvu i teže se udaje jer ljudi izbjegavaju »rabljenu robu« i da prime u miraz tuđe dijete.

Muškarci — omladinci su često beskrupulozni i nemaju osjećaj odgovornosti. Njima je često samo do zabave i do užitka. Ne misle na posljedice, a ako ih djevojka pozove na odgovornost, nije rijetkost da joj predbace da je samo kriva što je dozvolila spolni odnos, da je trebala sama sebe čuvati, da je time dokazala da je glupa ili olaka roba itd. Najteže posljedice omladinske greške padaju upravo na žensku stranu.

Roditelji imaju upravo najteži i najznačajniji edukativni problem u omladinsko doba svoje djece. Onda su im roditelji najpotrebniji i ne smiju ih prepustiti bez pomoći. Trebaju vrlo taktički postupati. Najbolje uspjehe postižu oni roditelji koji su uspjeli stvoriti prijateljske odnose sa svojom djecom i kojima se djeca obraćaju za savjete. Ne smiju biti prestrogi. Trebaju nastojati u diskusiji rješavati razne probleme svoje djece, saslušati ih potpuno i onda adekvatno savjetovati. Trebaju razviti kritičku diskusiju, iznositi argumente i primjere iz života koji dokazuju da su roditeljski savjeti dobronamjerni i pravilni te da su potaknuti roditeljskom ljubavlju. Ponekad je potrebna strogost da se postigne cilj. Treba izbjegavati nesnošljivost i grubost te nastojati da ne dođe do razlaza i do prekida kontakta s djecom, da se neiskusna djeca ne bi prena-glila i učinila nešto za što bi se i ona i roditelji kasnije kajali, kao npr. bijeg iz kuće, da se odaju ponoku itd.

Majka treba uspostaviti prijateljski odnos s kćerkom i da je navede da joj se povjerava. Prije puberteta treba s njom govoriti o spolnom

životu i ukazati joj na sve opasnosti preranoga seksualnog odnosa. Treba joj savjetovati suzdržljivost i samokontrolu te da *ne uradi nikad nešto čega bi se kasnije stidjela i kajala.*

Majka će nastojati da ima izvjesnu kontrolu nad njezinim kretanjima te da se obavijesti o osobama s kojima se ona druži; da joj savjetuje izbjegavanje napasti i noćnih izlazaka. Ako muškarac traži spolni odnos kao dokaz ljubavi, neka ona traži brak kao dokaz ljubavi s njezove strane.

Ako se ipak dogodi ono od čega se majke najviše plaše, dobra majka neće zbog ponosa i osjećaja sramote nikad napustiti svoju kćerku, već će joj i u takvoj prilici pomoći i na taj način dokazati svoju ljubav.